

## Ibsa Suuratu Al-Mursalaat-Kutaa 3

### Description

Suuratu Al-Mursalaat suurah waaâ€™ee Guyyaa Qiyaamaa fi haala namootaa dubbattuudha. Dhugumatti, Suurah tana keessa ragaalee amansiisoo Qiyaamaan haqa taâ€™uu agarsiisanii fi wanta Guyyaa san raawwatamantu jira. Kanaafu, eenyutu ragaalee kanniiniti xinxalluun amanee Guyyaa san adabbii ibsame jalaa nagaha bahaa? Kutaa darbe irraa itti haa fufnuâ€!

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا٢٥ أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا٢٦ وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيٍّ  
شَمِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فَرَاتًا٢٧ وَيُلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ٢٨﴾

â€œ(25)-Sila Nuti dachii walitti qabattuu hin taasifnee? (26)-Jiraa fi duâ€™aas [tan walitti qabdu]? (27)-Gaarreen raggaâ€™oo dhedheeroo ishii keessatti goone. Bishaan miâ€™aawas isin obaafne. (28)-Guyyaa san kijibsiiftotaaf ee badii isaanii!â€ Suuratu Al-Mursalaat 77:25-28

Arabiffa keessatti guddinnaa fi aangoo agarsiisuuf maq-dhaalaâ€œenutiâ€œjedhu fayyadamuun wanta baratamee fi beekkameedha. Kanaafu, keeyyattoota Qurâ€™aanaa keessatti Rabbiin â€œNutiâ€œJedhe yommuu fayyadamu, Guddinnaa fi Aango Isaa agarsiisuufi. Asitti â€œNutiâ€œbaayâ€™inna hin agarsiisu. Rabbiin oltaâ€™e Tokkicha waan taâ€™eeef.

**â€œSila Nuti dachii walitti qabattuu hin taasifnee? Jiraa fi duâ€™aas[tan walitti qabdu]?â€** Kana jechuun dachii jiraataa keessanii fi duâ€™aa keessan tan walitti qabduu hin goonee? Iddoo jireenyaa fi mana keessatti jiraattota ofirratti qabdi. Warroota duâ€™an immoo qabrii keessatti of keessatti qabatti. [1] Garaa dachii keessa duâ€™aatu jiraata. Gubbaa dachii keessa immoo lubbu-qabeenyitu jiraata. Kanaafu, dachiin jiraa fi duâ€™aa tan walitti qabattee fi sassaabdeedha.

Wanti buâ€™uuraa dachii â€œebiyee fi bisaani.â€ Dachiin qabee jireenyati malee mataa ofiitin lubbuu tana qabduu miti. Lubbuun wanta ishii irraa adda baheedha. Kana jechuun lubbuun tuni gara biraati ishii keessatti seesifamti. Lubbu-qabeenyitti lubbuu kan seesisu dachii osoo hin taâ€™in, Rabbii oltaâ€™aadha.

Hammaarri biyyeetti lubbuun yoo seesifamte, hammaarriin kuni qabee lubbuu of keessatti qabatu taâ€™a. Yeroo duâ€™aa lubbuun tuni qaama hundeen isaa biyyee taâ€™ee irraa fudhatamti. Ergasii qaamni gara biyyeetti deebiâ€™a. Lubbuun itti seenun duraan haala duraan turetti deebiâ€™a.

Dachiinis qaama duâ€™e hanga nyaatte balleesisutti of keessatti qabatti. Ergasii biyyema dachii tanarraa jireenyi biraa ni uumamti. Tarii qaama duraan duâ€™ee biyyetti deebiâ€™e irraa wanti tokko ijaarsa

qaamaa haarawaa kana keessa seenu dandaâ€™a. Haala kanaan duâ€™aa fi jirenyi dachii tana keessatti irra deddeebiâ€™u.

Akkuma mulâ€™atu, dachiin qabee guddaa murtii fi uuminsa Rabbiitin lubbu-qabeeniyin keessaa ol yaaâ€™aniidha. Ammas, murtii, uumiinsaa fi tooâ€™anna Rabbiitin wantoonni duâ€™an dachitti deebiâ€™u. Tarii hammaarrin biyyee fi bishaan dachii, jirenya fi duâ€™a jidduu siâ€™a baayâ€™ee deddeebiâ€™an [2] (Kana jechuun wanti tokko yommuu duâ€™u gara biyyeetti jijjirama. Biyyee tana irraa biqiltooni ni biqilu. Biqiltoota kana irraa lubbu-qabeeniyin ni nyaatu. Nyaanni kuni gariin qaama keessa deemun gara dhangalaâ€™aa salaatti jijjirama. Dhangalaâ€™aa saalaa kanarraa namni ykn lubbu-qabeessi ni uumama. Ammas, lubbu-qabeessi kuni guddatee ni duâ€™a. Ergasii qaamni isaa gara biyyeetti jijjirama. Biqiltooni biyyee kanarratti ni guddatu. Ergasii lubbu-qabeessi biroo biqiltoota kanarraa ni nyaata. Nyaanni kuni gara dhangalaâ€™aa saalaatitti jijjirama. Haala kanaan jiruu fi duuti siâ€™a baayâ€™ee deddeebiâ€™u. Wanti asitti hubatamu qabu, biyyee fi bishaan hundee ykn buâ€™uura qaamni namaa irraa ijaarramuudha. Garuu lubbuun alarraa qaama biyyee fi bishaan irraa ijaarrame kanatti seenti. Qaama kanatti lubbuu Kan seensisu Rabbii oltaâ€™aadha.)

Kanaafu, maaltu Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Guyyaa Qiyaamaa namoota kaasu akka hin dandaâ€™amnetti akka ilaalan nama taasisa ree? Jecha biraatin, maaltu, â€œNamoonni erga duâ€™anii booda hin kaafamanâ€• jedhanii akka yaadan nama taasisa ree? Dachiin tuni qabee waa of keessatti qabattu malee lubbuu tan uumtu miti. Buâ€™uurri qaama lubbu-qabeenyi biyyee fi bishaani jennee jirra. *Qaama biyyee fi bishaan irraa erga walitti qabee booda lubbuu itti seensisuun nama Kan taasise, erga duâ€™anii booda biyyee fi bishaan irraa walitti isaan qabuun lubbuu itti seensisee lamuu isaan hin kaasu?* Dhugumatti, Rabbiin waan hundaa irratti dandaâ€™aadha. Suuratu Xaaha keessatti dhugaa kana akkana jechuun ifa baasa:

٥٥ ﴿ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ﴾

â€œIshii irraa isin uumne, ishii keessatti isin deebifna. Yeroo biraas ishii keessaa isin baafna.â€•  
Suuratu Xaahaa 20:55

Dachii irraa isin uumne. Kana jechuun biyyee fi bishaan ishii irraa qaama keessan uumne. Duâ€™aan boodas gara dachiitti isin deebisna. Biyyee keessa taatu. Yeroo biraas dachima tanarraa isin baafna. Qorannoof, murtiif, ergasii mindaa kafaluuf, adabuuf yeroo lammataaf gara jirenyaaatti isin deebisna. [3] Kuni Guyyaa Qiyaamaa taâ€™a.

Isin homaa kan hin turree taatanii osoo jirtanuu dachii irraa isin uumne. Akkuma yeroo jalqabaa isin baasne duâ€™aan boodas dachiima irraa isin baasna [4] Kanaafu, lamuu kaafamu akka waan hin dandaâ€™amneetti hin ilaalincaa. Rabbiin biyyema irraa isin uume, biyyematti isin deebisa, lamuus biyyema irraa isin kaasa.

â€œGaарeen raggaâ€™oo dhedheeroo ishii keessatti gooneâ€• Kana jechuun dachii keessatti gaарeen sirritti gadi dhaabbatan, lafa qabatanii fi dhedheeroo taasifne jirra. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa gaарeen ibsa lamaan ibse: gadi dhaabbatoo fi dhedheeroo. Ibsa lamaan kana dubbachuun

xiyyeefannoo fi kunuunsa Rabbiin gabroota Isaa dachii keessa jiraataniif kenne agarsiisa. Gaarreen dachii keessatti gadi dhaabbachuu fi sirritti hidda qabachuun dachii tasgabeeessa. Yeroo hundaa dhiibbaa keessaa fi kirkiraaf akka hin saaxilamne eega.

Ammas, gaarreen dhedheeroo taâ€™uun namoota fi wantoota birootiif faayda baayâ€™ee fidaaf. Gaarreen kana keessa bishaan miâ€™aawan ni kuufama. Dhagaa isaanii irraayis namoonni ijarsaaf itti fayyadamu. Yeroo duulaas gaarreen keessatti dhokachuun of eegu.[\[5\]](#)

**â€œBishaan miâ€™aawas isin obaafne.â€**Kana jechuun bishaan miâ€™aawa dhugaatif taâ€™u duumessaa irraa buusun isin obaafne. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿أَفَرَءَيْتُمْ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴾٦٨﴿ إِنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُرْزِنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴾٦٩﴾

â€œ**Sila bishaan dhugdan san argitanii? Isintu duumessa irraa buuse moo Kan buuse Nuhi? Osoo feene ashaboo [kuraawaa] isa taasifna. Kanaafu, maaliif [Rabbit] hin galateefanee?**â€ Suuratu Al-Waaqiâ€™a 56:68-70

Yaa namoota! Bishaan dhugaatii namatti tolu, kuraawaa fi hadhaawaa kan hin taane san itti xinxallitanii? Isintu duumessa irraa buusee moo Nutu buusee?â€ Osoo Rabbitin subhaanahu wa taâ€™aalaa duumessa irraa bishaan dhugaatiif namatti tolu buusu baate, eenyutu buusaa? Ilmaan namaa guutuun osoo walitti qabamanii copha bishaani takka buusu hin dandaâ€™an. Rabbii oltaâ€™aa malee bishaan qulqulluu duumessa irraa kan buusu hin jiru. Kana hubachuuf mee yeroo hoonge haala namootaa ilaali. Yeroo hoongee roobni dhabamu san namni hunduu gara Rabbii oltaâ€™aa fiiga. Osoo namoonni ofii kan buusan taâ€™anii, silaa duumessa irraa bishaan ni buusu turan. Garuu, Rabbii Tokkicha malee eenyullee bishaan kana hin buusu.

Gaarreen gurguddaa fi dhedheeroo kanniin uumuu fi bishaan miâ€™aawa duumessa irraa buusun namoota obaasun wantoota guddinna dandeetti Rabbii fi ogummaa Isaa agarsiisanidha. Kunis duâ€™aan booda jirenya lammataaf kaafamuun haqa akka taâ€™ee ragaa amansiisaa namaaf dhiyeessa. Jirenya lammataa kana keessatti qoranno, murtii fi jazaan ni adeemsifama. Kanaafu, ragaalee nama amansiisan booda nama Guyyaa Qiyaamaa kijibsiisuu, â€œ**Guyyaa san kijibsiiftotaaf ee badii isaanii!**â€ jedhee akeekachisuun wanta maluudha.

Asi olitti ragaalee nama amansiisan Qiyaamaan haqa taâ€™uu agarsiisan erga dhiyeesse booda, namoota Qiyaamaa kijibsiisaniif adabbii isaan eeggatu hima:

﴿أَنْظَلِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾ أَنْظَلِقُوا إِلَى ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾ لَا ظَلِيلٌ وَلَا يُغْنِي مِنَ الْلَّهَ بِإِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرِ كَالْقَصْرِ ﴿٣١﴾ كَانَهُ جَمَلٌ صُفْرٌ ﴿٣٢﴾ وَيَلُّ يَوْمَيْدٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٣﴾﴾

â€œ(29)-Gara waan sobsiisaa turtanii deemaa. (30)-Gara gaaddisa abbaa damee sadihii deemaa.â€ [jedhamu]. (31)-Gaaddisa qabbanaaâ€™as miti, laboobaa irraas nama hin eegu. (32)-Dhugumatti ishiin qaanqeewan akka gamoo darbiti. (33)-Inni (qaanqichi) gaalota sufr fakkaata. (34)-Guyyaa san kijibsiiftotaaf ee badii isaanii!â€ Suuratu Al-Mursalaat 77:29-34

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa keeyyatoota tanniin warroota Guyyaa Murtii kijibsiisan dubbisuun jalqaba. Dubbiin kuni Guyyaa Murtii wanta isaanitti qajeelfamu keessaa fakkii murameedha. Gara Jahannam akka deeman yommuu ajajaman dubbiin kuni sammuu keessatti fakkii kaasa.

Rabbiin subhaanahu kijibsiiftota irratti erga murteesse booda Guyyaa Qiyaamaa maal akka isaaniin jedhamu jirenya addunyaa keessatti namootaaf hima. Qurâ€™aanni wanta gara fuunduraatti raawwatamu akka waan raawwatametti kan ibsuuf, gara fuunduraatti wanti suni dirqamaan akka raawwatamu namootatti beeksiisuufi. Wantaa gara fuunduraatti raawwatamu akka waan raawwatameetti ibsuun yeroo Qurâ€™aanni buâ€™utti Araboota biratti sirna dubbii beekkamaa hin turre. Yeroo ammaa keenya kana keessatti, namoonni filmi hojjatan kanneen taatee (gocha) wanta tokkoo odeessan sirna dubbii kana argatanii jiru. Filmi hojjachuu dura, wanta gara fuunduraatti raawwatamu qabu ni odeessu ykn ni barreessu. Ergasii wanta odeessan ykn barreessan kana filmi keessatti hojii irra oolchu.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa waan hundaa beeku, Guyyaa Qiyaamaa haqa taâ€™uu ilaachise ragaalee amansiisoo erga dhiyesse booda gara wanta Guyyaa san kijibsiiftootaan jedhamutti darbe. Kijibsiiftoonni akka waan amma tanatti Guyyaa Murtii keessa jiranitti isaan dubbise:

â€œGara waan sobsiisaa turtanii deemaa.â€ Kana jechuun yeroo addunyaa keessa turtan sanitti gara wanta sobsiiftaniitti deemaa. Wantaa isaan sobsisaa turan kuni ibidda Jahannami. Kaafironni addunyaa irratti, â€œAdabbiin ibiddaa hin jiruâ€ jechuun yaadaa turan. Adabbi Jahannam ilaachise wanti Ergamtoonni fi hordoftoonni ergamtootaa isaanitti himan akka sobaatti ilaala turan. Guyyaa Qiyaamaa adabbi Jahannam kana ijaan argu. Akkana isaaniin jedhama:

﴿هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٦﴾ أَفَسِحْرٌ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿٤٧﴾﴾

â€œTuni ibidda isin sobsiisaa turtaniidha. Sila kuni sihriidha moo isin hin agartanii?â€ Suuratu Ax-Xuur 52:14-15

Ibiddi kuni sihrii (falfala) sobaati moo isintu hin arginee? Kuni isaan gaafachuuf osoo hin taâ€™in isaan waqqasuufi. Nama tokko yommuu waqqasnu, akka gaafatti dubbii keenya dhiyeessinaaf. Guyyaa Murtii ibiddi Jahannam haqa taâ€™ee waan arganiif jalaa dheessu hin dandaâ€™an. Kanaafu, â€œ**Gara gaaddisa abbaa damee sadihii deemaa.**â€ isaaniin jedhama. Kana jechuun gara aara Jahannam bakka sadiitti qoodametti deemaa. Aarri Jahannam yommuu olkaâ€™uu bakka saditti qoodama. Haaluma kanaan arri ibidda guddaa yommuu olkaâ€™u ni qoqqodama. Aarri kuni gaaddisa qaba. Ergasi gaaddisa aaraa kanaa maal akka taâ€™e ni ibse: â€œ**Gaaddisa qabbanaaâ€™as miti, laboobaa irraas nama hin eegu.**â€ Kana jechuun gaaddisa kana keessa boqonnaa fi tasgabbiin hin jiru. Yommuu isa keessa turanis laboobaa ibiddaa irraa isaan hin eegu. Kana irra laboobaan ibiddaa bitaa mirgaa fi gara hundaan isaan marsa. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

﴿لَهُم مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلْلُ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلْلُ﴾

â€œGubbaa isaanitii haguuggi ibiddaatu isaaniif jira, jala isaanitiis haguuggi [ibiddaatu] jiraâ€  
Suuratu Az-Zumar 39:16

Ergasii itti aanse guddinna qaanqeewan ibiddaa dubbite: â€œ**Dhugumatti ishiin qaanqeewan akka gamoo darbiti.**â€ Kana jechuun qaanqeem ibiddi Jahannam darbitu guddinni ishii akka gamoo guddaati. Qaanqee jechuun ibidda irraa qilleensa keessatti wanta faffacaâ€™uudha. Gamoon immoo ijaarsa (mana) guddaa taâ€™eedha [6] Ergasii itti aanse bifa qaanqe ibse: â€œ**Inni (qaanqichi) gaalota sufr fakkaata.**â€ Kana jechuun bifti qaanqe kanaa akka gaalota gurraacha gara booraatti dhiyaatan fakkaata. Gaalota sufr jechuun gaalota gurraacha gara bifa booraatti dhiyaataniidha. Kuni kan agarsiisu ibiddi Jahannam, barbadaan ishii, laboobaa fi qaanqen ishii gurraacha, bifti ishii jibbisiisadha. Garmalee hooâ€™iti. Rabbiin ibidda Jahannam irraa nagaha akka nu godhu kadhanna [7]

Adabbii cimaa kana erga ibsee booda namoota Guyyaa kana kijibsisan, â€œ**Guyyaa san kijibsiiftotaaf ee badii isaanii!**â€ jechuun akeekachiisa.

Itti fufaâ€!

Kitaabban wabii:

- [1] Tafsiiru Xabarii-23/596
- [2] Maâ€™aariju tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi-2/579-586
- [3] Maâ€™aariju tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi- 8/146
- [4] Tafsiiru Xabarii-16/87
- [5] Maâ€™aariju tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi -2/582-583
- [6] Fatihu Qadiir-1571, Shawkaani, Daarul Maâ€™arifa
- [7] Tafsiiru Saâ€™dii-1067, Tafsiiru Muyassar-581

#### Date Created

December 8, 2019

#### Author

---

admin